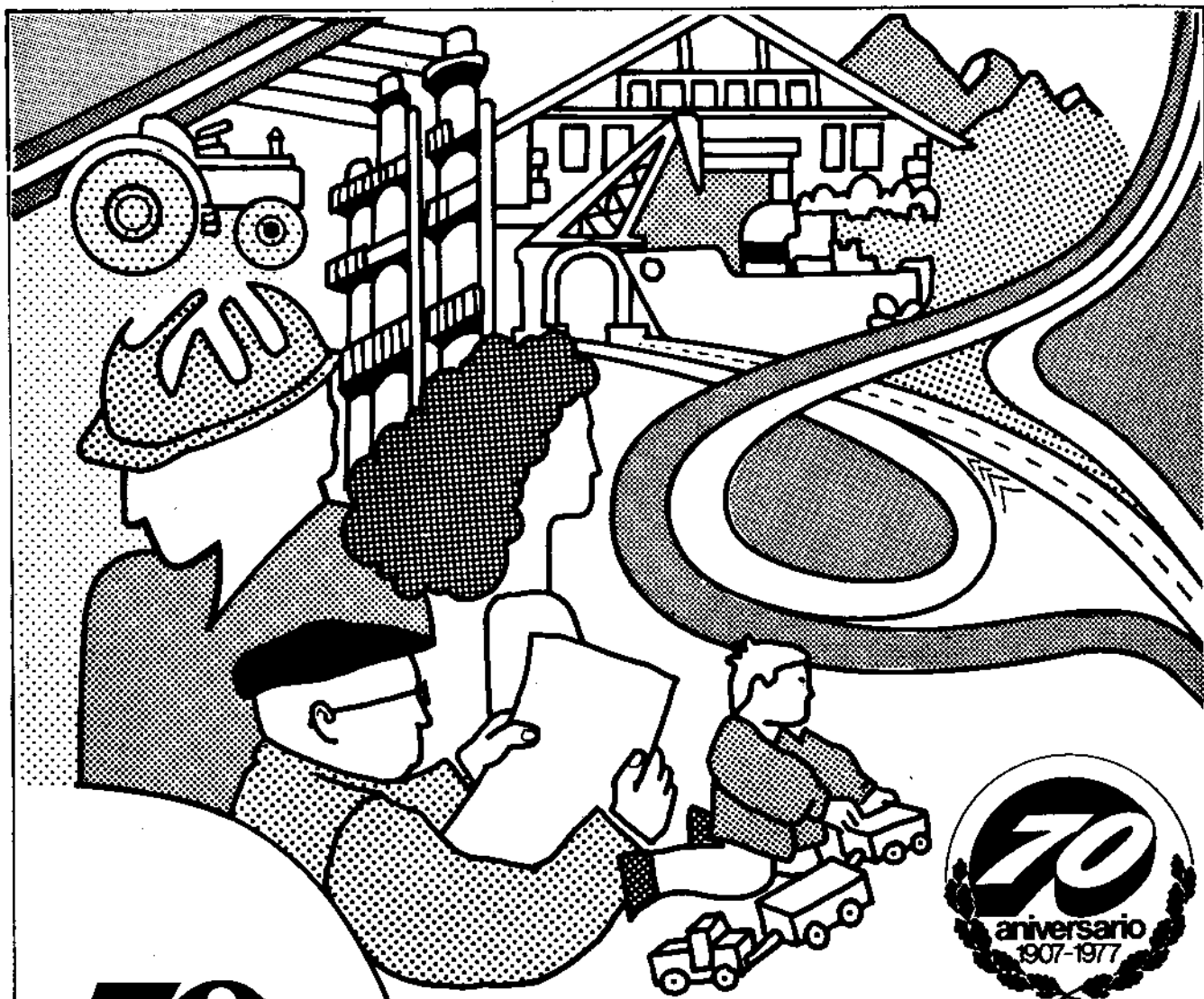

7ARR

**BIZKAITARRAI
BIZKAIERAZ
17 n. ZENBAKIA
URTARRILLA
-1979-**

Fruniz etxez banatua fedez alkartua

70 urte Bizkaiari laguntzen

CAJA DE AHORROS
MUNICIPAL DE BILBAO
ONDO ERANTZUTEN DAU

BESTE URTE BAT

Urte barria etorri jaku, itzaropenez, barrekari, gabon-ostean.

Eta urte barri onek illuntasun aundi bat dauka barruan, Beroak, etorkizunak beti izaten dauan illuntasuna.

Zer izango ete da urte onetan? Onurak ala kalteak ekarriko eta dauskuz? Nekea ta lana ala nekeen eta lanen furtu apurren bat be bai?

Geroa illuna da, baiña argitasunaren zain dago... Eguna dator.

ERRIAN

Gure Erriaren arazorik aundienetariko bat, askatasuna da.

Orretara, orren billa doaz gaurko lanik bizienak eta beroenak.

Eta askatasun ori aurten, laster, araudi baten idatzita geratuko da.

Aurten izango dira Araudi edo «Estatuto» bidez ibilten asteko egunak.

Eta gero zer?

Or geratuko ete da gure aurrerabidea?

Urte batzutarako bai, bear ba'da, baiña askatasun ori azten diardun izaki bizia izango, geroago ta aundiagoa agertuko jaku.

POLITIKEA

Askatasuna lortu eta gero sartzen da politikea edo erriak askatasunean jaurriteko bidea.

Gaurkoz, askatasun-aurre onetan, bide bi agertzen dira, eta ez beti alkarren lagun: Izkilluen bidea eta alkar-izketearena.

Izkilluen bidea, bildurgarri agiri da, eriotzak, odola ta negarra erakusten dauskuz.

Alkar-izketearena luzeegia dala dirudi, azpergarri biurtu jaku, artegatu egiten dau gure Erri eroapentsua.

Zer ikusiko ete dogu bide laban onetan, politikearen bidean, urte barri itzaropentsuan?

EUSKEREA

Bere nortasuna ondoen erakusteko, erriak daukan bidea, bere izkuntzea da.

Izkillu-bidea ta alkar-izketa-bidea antzuak ba'dira, erriaren bizia galdu ez dagigun bide bakarra, onena beintzat, bere izkuntzeari ta kultureari eustea izango dogu.

Geituko ete dira gure Erriaren euskaldunak urte barri onetan? Ala gitxitu?

Ikastoletan eta goragoko ikas-mailletan euskerea geiago sartuko ete da?

Izkuntza-bizia barru-barruan dauken euskalkiak indartu ala idargetu egingo ete jakuz?

Idazleak eta irakurleak ugaritu ala urritu egingo ete dira?

Euskaldun askok dirua emonaz euskereari laguntzen dautsoela uste dabe, eta ez dagoz ain oker, baiña geiago laguntzen jako irakurri ta idatziaz.

KULTUREA

Izkuntzeagaz batera, erriak bere kulturea atera bear dau aurrera.

Eta kulturatze-bide au txikitatik artu bear da, baiña eldu-aroan itzi barik.

Batez be, txikitan euskal-kulturea eskuratzeko biderik izan ez dogunok, eldu-aroan bear doguz kulturatze-bide ugariak eta zabalak. Orrerako lagundu bearko dauskue erri-jaiak eta dantzak, ikastaroak eta gau-eskolak, eta abar.

Izparringiak eta aldizkariak be, kultura iturri izango jakuz, irakurten ba'doguz beintzat.

Eta liburuak. Ez da naikoa ederrak diralako, erostea. Irakurri egin bear dira.

Aspaldion liburu-argitaratze au urritu egin dala diño, ia urte barri onetan ugaritzen dan.

NASAITASUNA

Aspaldiko urteetan gure Erria estu bizi da.

Erriak bere kondairan ondo joateko nasaitasuna ta bakea bear ditu.

Agertuko al dira Urte barri onetan.

Urte Barri ON gutztoi! Izan beite urte onurakorra Erriarentzat.

Euskerea, Umeen Buru-austea

IKUSI TA IKASI

Ainbat euskaldunen agotan erabilitako esaldiak ditugu bi oneik: «umearen zentzuna, etxean entzuna» eta «zer ikusi, a ikasi».

Euskera arloan be erabili daitezkean esaldiak diralakoa nago.

Zenbat eta zenbat ume bialtzen ete dira ikastoletara, eta txean euskerarik egin ez?

Baiña... ez da dakiel!

Jakiña guraso askok itzik ere ez dakiena; baiña ikasteko aalegiñik egiten ez dabena ere egia aundia da.

Eta ona emen umeen buru-austea: zergaitik nik ikasi bear eta eurak ez? Zergaitik niri agindu eta eurak aalegiñik ez?

UMEA IRAKASLE

Adiñeko askok jokabide onetarako arrazoi ugari izango dabe, eta geienak aitatu dagikeena auxe: astirik eza.

Egia esan, arrazoi onen aurka jokatzekorik ez dago, egunak 24 ordu baiño ez daukaz eta.

Baiña... pentsatu dagigun beste au: ikastarora joanda bakarrik ikasi daiteke, ala? Ez ete dago beste biderik?

Bai, ba dira beste bide batzuk, esate baterako ikastolara bialtzen dan ume ori irekasle biurtea.

Bear bada, ez dogu gorengo irekasle izango, baiña bai bide on eta egoki bat.

Urteak igaroz, ume orrek gauza asko irekatsi dagiskeguz, eta orrela egin ezik ezer ikasi barik geratuko giñake.

BURU AUSTE BAT

Baiña jokabide orretan ikasi barik geratzea ez da txarrena sarri tan.

Ba dago txarragorik, esate baterako: umearengan beragan sortzen dogun buru-austea.

Ume batentzat bere gurasoak lakorik ez dago; oneik egiten dabena, ondo eginda dago.

Baiña zelan ulertu berari gauza bat agindu eta eurak beste bat egitea?

Ona emen umeak inoiz ulertuko ez dauan arloa.

Ona emen ume askoren euskeraganako zaletasun ezaren zergaitia edo susterra.

BIDE OKERRA

Egoera onetan euskera edo euskeraz ikasteko orduan umeak artu dagikezan jokabideak ulertzekoak dira.

Leenengo eta bein, umeak erreztasun batera joko dau, eta praktikan bere izkuntza erdera dala baieztutzera elduko da.

Esan egingo ez badau be, eguneroko ekintzan orrela da.

Bigarren lekuan, naiz eta etxekoan eta ikastolakoan teoriak onak izan, ulergatx egiten jakoz.

Ez ditula ulertzen be ez dot esan nai, baiña bai gogor egiten jakona.

Aldatz-gora onetan bere gurasoen jokabideak eragin berezia izaten dau, eta naiz eta ikasi bearra izan, gurasoak erabiltzen daben izkuntza bizitzarako egokiagotzat artzen dau.

IRAKASLEAK EZIN

Bestalde, egoera onek buru-auste gogorra sortzen ba'dausto eta izkuntzetarako erreztasun aundirik ez badau, EUSKERA berau be gorrotatzera eldu daiteke.

Zelan irekatsi egoera onetan Euskera?

Zelango jokabidea artu irekasle batek?

Zelango notak ipiñi?

Beste irckasgai edo asignatura baten neurrian epaitu: bai ala ez? Eta abar, eta abar.

Guzti onetatik ikusten danez, Euskera irekatea «il edo biziko» arazoa bada be, ez da makalagoa zelan irekatsi jakitea.

Eta irekatsi esatean, ez ditut irekasleak aitatu gura, gurasoak baiño.

Sendi bizitzako jokabideak irekasleak izan dagikezan orduak baiño askoz be indar eta eragin geiago dabe.

«Zer ikusi, a ikasi». Etxean ardurabagetasun teorikoa edo praktikoa bada, zer esanik ez ume orrek ikastolan be jokabide bardiña izango dauana.

Onela izanik irekasle baten lana erdi gauzeztana izaten da.

DAKIENAK KALEAN

Antzerako bat gertatzen da Euskera dakien sendi asko eta askotan be.

Askok eta askok, (edo ain ezkorra ez izateko, batzuk) etxean bakarrik egiten dabe.

Kaleratu ezkerro, edo kaleko jokabide xee askotan erderara jotzen dabe.

Umea ez da onetan tentela, eta bereala konturatzen da.

Ondorioz, beretzat Euskera etxerako izkuntza bakarrik da; kalean beste bat erabili bear da-ta.

Jokabide onetan Euskerak erderak baiño garrantzi gitxiago dau.

Erderaren laguntzaz bizi daiteke, baiña euskeraz ezin da.

Euskera ez da dirubide arloetarako.

INDARGETU

Jokaera onen ondorioz, ikastoletako aalegin asko eta asko indargetu egiten dira.

Esate baterako umeak Euskeraz irakurtzeko edo ikasteko gogo aundi barik biltzen dira.

Eta ibilli bakarrik ez, agertu era bai: «zertarako ikasi bear doguz gauza oneik (euskal kondaira eta abar) euskeraz, erderaz bereala eta errezago ikasi dagikegula?»

Edo beste au: «Ez daust ardura euskera ikasi ez arren».

SUSTERRA

Gaur berton kurso bategazko alkarizketa batez lortu dituan erantzunak dira.

Zer esan nai dabe esaldi orreik?
Non dago ume orreien pentsaeraren susterra?

Zelan berbizitu orreingan Euskera zaletasuna?
Teoria utsaz bakarrik ez beintzat. Gurasoengandiko jakabide barri batez... ba liteke.

Eta au probatzeko, ikustea baiño ez dago kale-agerraldi batetarako ume oneik daben poz eta bizitasuna.

Nondik sortuta? Zer esanik ez gurasoen erakus onetatik dana.

GUZTIOK EUSKERA

Guzti au ikusirik, beste au be esango neuke: gure izkuntzaren il edo biziko arazoa ez dala ikastolena edo izparringiena edo idazleena bakarrik. Ez dala izkuntza arazo bat bakarrik.

Izkuntza arazo au arazo politiko bat ba da.

Giro bat ez da taldeka bakarrik sortzen. Giro bat erri osoaren lana da, eta lan nekeza.

Eta onetan ez daukagu ezbardintasunik egin bearrik: danok alegindu bear gara, edo obeto: danok egin egin bear dogu, jakin edo ez jakin, euskera.

Zelan? Naiko errez, dakigunok euskera egiñaz, eta ez dakienak zelan edo alan ikasiaz eta irekasteko eskatuz.

Pentsatu dagigun zenbat ume dabillan ikastoletan eta zelango lana egingo leukeen sendietan ez dakien gurasoak jokabide au artuko ba'lebe.

Bide au artzen ez dogun bitartean, umearentzat gure Euskera au lan nekeza eta, sarritan, gogaigarria izango da.

Lagundu dagitsegun biar eguneko euskaldun gizon onei.

AMEN

AKERRA ELEIZAN

Eguna illuntzen asi zanean, aker bat sartu zan elizan.

Sakristau-mutillak, ateak itxi orduko, beti lez, batean euskeraz bestean erderaz ots egin eban:

—Inor al dago? Hay alguno?

Akerrak ez eutson ezer erantzun, eta kris-kras ateak itxika etxera joan zan mutil ori.

* * *

ANDRAK BEGIRA

Gaututa gero, ibillaldiren batetik etozan emakume batzuk ots aundiak entzun ebezen, eta elizaren atera urbilduz, adi-adi geratu ziran barruko a nor ete ziteken jakin nairik: ala lapurren bat, ala beste munduko norbait, ala zana ta zalakoa...

Barruko akerrak ateak zabaltzeko erabiltzazan dranbaladak !

Bigirazoleak, bildur gorritan, abade etxera joan ziran ariñiketan eta arnas estuka. Eta abadeari:

—Don Jose, Don Jose-esan eutsoen—, inpernuko deabrua dabil elizan. Betor konjuruak egitera, betor len bai len!

* * *

SAKRISTAUA BILDUR

Abadeak, emakume biak lagun ebazala, sakristauarenean ots egin eban; eta betik gora ta goitik bera, ataritik abadeak eta leiotik sakristauak, autu-mautu luzea izan eben:

—Baiña, Jauna— zirautson sakristauak-baiña jauna, nik ez dodala sekulan konjuraraten ikasi... Berorrek bai, berorrek ikasi dau... Eta berorrek ezin badau, or ditu ain jainkolario diran emakume orreik...

—Baiña Luziano— au zan sakristauaren izena— baiña Luziano, ik ez dok beste egin-bearrik izango... urrintxo agoala, nik esango

dodanari AMEN erantzun besterik ez. Ator, Luziano, ator !

*

ELEIZARA

—Jauna, niri neuri ez deust inpernuko etsaiak inungo bildurrik. Andra bi orreik, barriz, beti dagoz elizan sartuta..., Jesus ta bat alan be !

—Ator, Luziano, ator, —esan autson andratako batek.

—Ez..., giltza, Joxepa..., eta or konpon !

Abadeak..., ez dakigu zelan, baiña zuritu eban, azkenik, gure sakristau ori, eta an joian beste iruron atzetik, narraz eta tarraz.

* * *

ADARRETAN

Akerra, bitartean, ate ondoan ixil-ixillik, andik noz urtengo zain.

Laurok elizara aldu ta, andra biok otoitzean, eta sakristau ori atze-atzeka joiala, abadeak... AITAREN, SEMEAREN... eginda, nekez bazan bere, sarrailla-zuloan giltza sartuta, kris-kras egin ebaneko, akerrak bere adarretan artuz, aidean eroan eban parroku gaixoa.

* * *

AMEN

Sakristaua ariñiketan, eta andrak karrika joiazan bitartean, abadearen berbok entzun ebezen:

—Luziano! eldu egistak ! Inpernuko deabruak naroiak-eta !

AMEN, AMEN zaratatsuz erentzunez, bere etxean sartu zan laisterka batean Luziano, sakristaua.

ZUBEROA EZAGUTU!

BATZARRAK ETA ONDAMENDIA

Kondaira aldetik auxe esan geinke: Ziuberoak, beste. Euskal Errikiak lez, bere batzarrak eukazan.

Bizkaiak Gernikan egiten eben lez, edo Nafarroak Iruñan, edo Laburdik Ustaritzen, Zuberoak oak Maulen ziran.

Baña XVII'garren gizaldian prantzesak kendu naian aurkitzen doguz, orregaitik zuberotarrak izki-luz jagi ziran Matalas'eri jarraituaz, baña etsaiak asko ziran ta antxe asi zan Zuberoaren ondamendia.

Matalas arrapatu eta il egin eben baña il baño len au esan eban: «Dolu gabe iltzen naiz Zuberoagaitik, agian jeikiko dira egiazko zuberotarrak, egiazko euskaldunak tirano arrotza iltzeko».

Gero, Frantziako Matxinada Nagusian Zuberoak galdu eban, obeto esanda kendu egin autsoezan bere eskubide guztiak Frantzia'ko beste probintzi lez itxiaz.

Zuberoa, Zuberoa emakume edo igali izpilluen izpillu

Ez dakit zure baitan erresinolaren bat lo ote daitzan ez dakit zure belardi azpian inor pitxiak lantzen ari ote den; astiro.

Ez dakit ere arto-saillik ba ote duzun ez eta zein den ere zure sagar-azalen kolore Noiz dagi euri Zuberoan?

Nola dute begiratzen emakumek Zuberoan?

Nola da iltzen Zuberoan? Nola? Nola?

Zutaz EZ DAKIT DEUS ERE

EZ ZAITUT EZAGUTZEN

Bakarrik zure kantaren bat entzun dut

ta orregaitik zaitut maitatzen

orregaitik bakarrik nauzu zure alde

Bataren batek, au abesti bat baño ez dala esango dau. Ta arrazoa eukiko dau, bai, au abesti bat da, baña abesti bat baño geiago da. Lertxundi'k bertso oneik abestuten dauzean ez dira gure belarriari goxotasuna emoteko bakarrik, Zubero'ren izana adierazteko baiño.

* * *

NON DAGO?

Zer esagutzen dogu Zuberoa'taz?

Bai ba dakigu Euskal Erriko zazpi Erriko zazpi errialdeariko bat dala, baita iñoiz entzun dogu Zuberoako pastoralen bat.

Baña zer geiago?

Bai, benetan esan geinkela ez garala asko gogorazten errialde onetaz.

Geografiari begiratuta Añamendiren ipar aldean eta Benafarroako sortaldean dagoela esan geinke.

* * *

TXIKIENA

Euskal Erriko errialderik txikiena da, 789 kilometro lauki baño ez dauz.

Menditsua da eta beren ego aldean Irati pagadia dago, Europako aundiena.

Ibairik luzeena Uhaitzaindi (Saison) da, 74 kilometro dauz, eta Aturri ibai nagusiaren adarra da.

Bere uri-burua Maule da eta 5.000 bizilagun dauka, beste uri batzuk Atharratze (Tardets-Sorholus), Irufi (Trois villes), Iribarne (Libarreux) dira.

* * *

JAKINTZA

Baña Zuberoa zeozegaitik ezaguna bada, bere arri-jakintzagaitik da.

Nork ez dauz ikusi iñoiz Zubero'ko maskaradak 'do Zuberoako pastoralak?

Edo nork ez dau entzun ango abesti gozoren bat.

Bai, benetan ez da arritzekoa gaurko euskal abeslariak edo dantzari taldeak Zuberoara begira egotea! tin aundia da bertako jakintza!

Zuberoago jakintz. Iturriaren ura iñoiz ere ez dala amaituko esan geinke erratuteko bildur barik.

* * *

[LTEN!

Baña zer dago abesti eta dantza onen atzean? Errialde onen egoera larria!

Zuberoa gaur iltzen dago!

1960'ko urtean 20.000 bizi-lagun eukezan, 1970'ko artean be 20.000 bizi-lagun ziran.

Gazteak joan doaz kanpora lan-billa, Zuberoan 14aule inguruan izan ezik ez dago lantegirik.

Maule berak be 1960'tik eta 1970'ra 300 bizi-lagun; eiago baño ez dauz: 4.700 1960'an eta 5.000, 1970'ean.

Zubero'ko urten-bide berezkoa nekazaritza izan [eiteke baña Frantzia'ko gobernua gurago dau gazteak Paris'era joatea lanaren billa, eta bitartean Zuberoa «Kolonizatu» turisten bidez.

Au da gaurko Zuberoaren izana errialde au Laburdi ata Benafarroa lez, turista erri biurtzen da.

Pentsa dagigun España'ko Andaluzia'n jazoten liana eta Ipar-Euzkadi'n jazoten dana eukiko dogu.

Penagarria bafia egia!

1979'ko urtea asi barri daukagu, aurten be Ipar Euzkadi'tik 2.000 gazte Paris aldera joango dira lanaren billa, eta bitartean zer?

JARRAIBIDEA

POZ-AURPEGIAK

II Jon Paul Aita Santua autatu ebenean, alde guztietan poz-aurpegiak agiri izan dira.

Zergaitik izan ete cia?

Alde batetik Italia'tarra ez zalako.

Eleizeagan ziur sinisten dogunok, ba dakigu Aita Santua emengoa naiz angoa izatea bardin dala, baiña siniste makala dabenak, edo siniste bakoak, Aita Santua beti Italia'koa izateaz, Eleiza italiarra bakarrik dala uste izaten dabe eta ez katolikoa.

Orain erbestetar batek San Pedro'ren jarlekua artzeaz, Eleizeak katoliku usain geiago dauka.

* * *

ERRI NEKETSU BATEKOA

Aita Santua Polonia'tarra izatean, gure poz-tasuna geitu egin cia.

Erri ori neke ta samintasun ikaragarri- artean beti katoliku izan cia.

Benetan zor jakon olako erri bateri Aita Santu bat izatea, bere endakoa, bere odolekoa, bere erri-errikoa!

* * *

JAKITUNA

Aita Santu barri au gizon jakituna cia benetan. Idazle ugaria, irakasle trebea, gizon-gizona, biotz aundikoa ta maitagarria.

Polonia'n berari hegira pozez zoratuta clago erri a.

Begiratu clagiogun erri miragarri orreri, gure jarraibidea cia ta!

* * *

POLONIA GURE EREDUA

Polonia'n geienak oso katolikuak dira, agintariak komunistak izan arren.

Gaztedirik geienak eleiztar iraun dau, langilleak bardin gogor eta kementsu Eleizegaz jarraitzen dabe, benetako kristiñauak izanez.

Euskalerrria be gizaldi askotan kristiñau izan cia, baiña oraingo urteetan, egundo uste izango ez genduan beerakadea emon dau.

Asko dira Eleizea alde batera itzi dabenak, gazteak eta langilleak.

Gure Erria, euskalduna izan dalako, oso zigortua izan da eta Eleiz-agintari askok, geiegi erri-agintariakaz alkaturik, Eleizatik kanpora bialdu ditue erritarak.

* * *

ESKUBIDEAK

Euskalerrriaren eskubideak ukatuaz eta nazional-katolizismoa erabilliaz erritar-mordo aundia Eleizatik atera dabe.

Polonia'ra begiratu-bearrean aurkitzen gara euskal-Eleiza ta katolikuok.

Eleizako nagusi askok belauniko parka-eske jarri bear dau erriaren aurrean eta Eleizan gagozan guztiok geure gizontasunaz, geure otoiaz, geure eredu ta jarraibidea, Eleizatik urten dabenai, abertzale ta aurrera-zale, sozial arduratu Eleizan izan geintekozala erakutsi bear dautsegu.

* * *

GURE ALEGIÑA

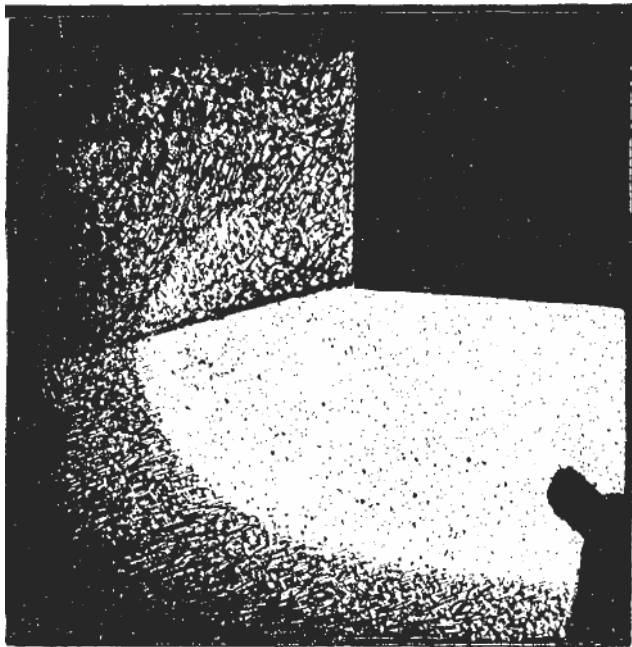
Guztion artean, ekin eta ekin, lan eta lan, jo ta ke, alegindu bear gara gure gazte ta beargiñak zarren sinismen eta oituretara biurtu dai-tezan.

Egia da, joan diran 40 urteetan egin dan lan galgarria zuzentzea ez dala gauza erreza, baiña guztiok alkaturik lan egiten ba'dogu, gure Erriari beste oillar batek joko dautso.

Guztion artean Eleiza garbia egiten alegindu gaitez. Sinismen, askatasun, zuzentasun ta maitasun bideetatik.

Izan gaitez, Polonia'ko Eleizearen antzera, benetako eleiztar, erriaren eredu, munduaren jarraibide ta batera euskaldun zintzo.

Bakartadea

James J. Lynch sikologoak munduarentzat dei hat dauka. 271 orrialde luze ta jakintsu dakarskuz zenbakiz beterik. Eta gizaldi-etan zear olerkariak esan ebana bera diño: Bakartadeak gizona it egin leike.

Lynch'en liburu ori asko saldu da, «best seller» edo geien saldua ez ba'da be.

Bere eritxiak indartzeko, Lynch'ek Laterri-Alkarteko Nevada ta Utah alderdietan, 1960'an jazoriko eriotzak dakarskuz.

Alkar-auzo diran lurralde bi oneik egurasti-giro antzekoa dauke, errenta eta, ezikeTa-maillak be antzekoak, biztanletza hardifia.

Alan be Nevada'n ogei ta bost eta irurogei ta bost urteko andra-gizon zurien artean eriotz geiago izaten dira. Utah eriotzaz gitxienetarikoa da.

Utah'en jan-urriak gorde eta ekiñaldiak egiten dabez, Nevada'n ostera, joku-olgeta eta ezkontza-austeak ikusten dira. Ezkontza-austearen Meca esaten jako.

Utah'eko biztanleak geienez mormonak dira, tabakorrik ez dabe erreten eta akoolik be ez dabe edaten. Ezkontzak iraunkorrek eta sendi-lotura pozkorrek daukez.

Laterri guztiak Nevada'ren zenbaki-maillara elduko dirala, iragarten dau Lynch'ek. Orretarako jazoera batzuk dakar.

1975'garren urtean milloa bat ezkontza-auzte egin ziran. Urtearen barruan sasi jaiotzen eunekoa asko goratu da. Langilleak lan eta atxe asko aldatzen dabez.

Ainbeste oitura txarren artean, gure Euskaldun artzaintaldeak Ipar-Amerika'n eredu izan daitezke: Nevada'n,

°uren bizimociu zeregintsuaz, euren bakartadea ondo daroe, Drretan Euzkadi'ko etxeetan izan zituen oitura zarrari jarraituez. Ardiak zaintzea eta abereen arduraz ango mendietan .rabazi onak ateraten dabez, neurri aundietako zelaietan biaz.

Lynch'ek bere lanean, hakartadea neketsua dala diño. Eta ezkoncluen egoera be ez da eredu betea...

Ezkoncluen ai Lean maitetasun aberatsa izaten da, eta ez ;itxitan, baiña asko ezkontzea ausita bizi dira.

Alargunak erakusten ditue maitasuna ta alkartasuna ;aizearen ondorenak.

Naigabetuen artean ori argiro ikusten da. Giza-taideak, benetan, biotz urratuz ilten dira.

Nine ardurea, giza-talde askoren bakartadea ezagutzea cia.

Gauza guztiak gaurko gizartean, askatasun eta norbere jabetasunaren atxakiz saltzen dira.

Eta zer dator ortik?

Askatasuna, bitara artu leiken berbea da. Azalpena bear dau.

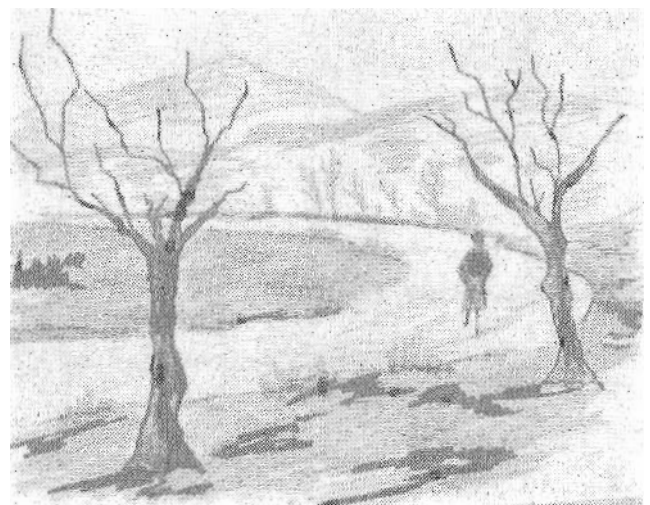
Bakartadea gaiso-aldi baten agerkari ta agertzea da.

Euneko 50 uriko ume daukazan laterri bateri, oñarriak uts egiten dautsoe.

Ikastolak Elizatik aldendu eta sinismenik ez irakasteko liño. Eta benetan materialismuaren fedea irakasten dabe.

Fedea jakintza baiño aurrerago, arago doa ta Jesu-kristo'k, fedea bakarrik salbauko gaituala difiosku.

LETONA'k

GABONETAN, ZORIONAK

Jaio da ume Jesus
Argi ta Maitasun,
Biur da gizonentzat
Benetako lagun.

* * *

Urteak joan da etorri
Gure itxaropen
Mundu au aldatzea
gura dogu goren.

* * *

Zelan lortu al leike
Elburu gorena?
Ete da erarikan
Lortu leikeena?
Illuntasun-ludian

Danak gau dirudi,
Jesusen argiagaz
Egia da agiri.

Jesusen maitasuna
Bakeren oñarri
Erein, zabal azi au
Ugari ugari

* * *

Orrela guretzako
Gabon ta zorion
Izango dogu bai ta
Urte barri on on.

GALLASTEGI'tar Kauldi'k

GABONETAKO UME-KANTAK

1

Seintxu txiki ta polita
jaio jaku Belen'en,
Bera gurtzera guztiok
jun bear du len bait len.
Agur Maria, agur Joseba
Agur Jesustxu agur, agur agur.

2

Jesus dogu Maitasuna
segi danok Berari,
OLAN SEGITZEN ba'dogu
BAKEA irabazi.
Agur Maria, agur Joseba
Agur Jesustxu agur, agur agur.

3

Maitasuna dun lekuan
ez ditugu nasterik,
ez dagon lekuan barritz
NASTEIA ugaririk.

4

Jesusen Irakatsiak
bear dituguz artu
jarraituz danok eurekaz
eingo gara gaizkatu.
Agur Maria, agur Joseba
Agur Jesustxu agur, agur agur.

5

Geien geienok Ludian
bizi gara aztute,

orrexegaitik nasteak
arki doguz nik uste.
Agur Maria, agur Joseba
Agur Jesustxu agur, agur agur.

6

Sendi onak izateko
SENDI DEUNAZ PENTSATU,
Maria, Jose ta Jesus
sendi onan modelu.
Agur Maria, agur Joseba
Agur Jesustxu agur, agur agur.

7

Jesus Jainkuak diñosku
Alkar MAITATUTEKO,
agindu obarik ez dau
Ludia onduteko.
Agur Maria, agur Joseba
Agur Jesustxu agur, agur agur.

8

Etxe ontako guztioi
Agur orain egiten,
ta GABON zoriontsuak
danok on igaroten.
Agur Maria, agur Joseba
Agur Jesustxu agur, agur agur.

Aurrak umeak, etxeriketxe Gabonetako
kantak kantatean, kanta onek'be.

AZPEITIA'tar Gotzon'ek

ALBISTARIEI (Euskalzaletarako)

Ezin geintekoz larregi arrotu. Ezin geinke esan euskerazko albistariak (astekari naiz osteango aldizkariak) oiartzun andirik, entzute andirik daukenik munduan.

Nekez bizi, irakurle gitxi batzuk nekez euki, eta, orrez ganera, ixiltasuna, aintzat-eza inguruan.

Urte bete da liburu bat agertu zala, Euskalerrian gizaldi onetan izan diran aldizkarien barria emon gurarik.

Euskalerriko aldizkaritzaren atsegin-atsekabeak azaldu nai zituen.

Eta euskerazko aldizkarien izenik be ez ekarren. Euskera utsezko batenik be ez gero.

Euki, guztitarikoak euki izan doguz: asterokoak, illerokoak eta egunerokoak be bai bat, EGUNA, iru-lau illabeteko bizia gitxienez izan ebana. 1937'n, maiatz-erdirarte.

Esan dodan liburuan, ez onen ez besteen aitamenik ez dugu aurkitzen.

Euskera-erderazkoak batzuk, bizi laburrekoak izan arren, luze ta zeatz aitatzen ditu; euskera utsezkorik bat bera be ez.

BIZKAIA AURRELARI

Bizkaia izan da emen euskal-albistaritzan aurrelari.

1897'n sortuko zan EUSKALZALE.

Bidasoaz andiko euskaldunak ba-euken ordurako eurena, ESKUALDUNA izenekoa, eta izen bat az edo besteaz, gaurko egunotararte izan dau jarraitzaileerik.

Iparraldeko euskaldunak doguzalakoak, beste gauza askoten lez, emen be aurrelari izan doguz.

Gu baiño lenago itxartu eta jagiak dira.

Bakotzari berea. Eta bakotzari berea emotea besterik ezta, nire ustez, emetikaldean aurrelari, Bizkaia izan dogula esatea.

AZKUE ZANAREN LANA

Azkue andiari zor deutsogu. Azkue, irardausi andiko gizona, egin eta eragitekoa.

Nora ezta elduko aren eskua? Non ezta agertuko aren bultzakadea? Abade-lana, irakasle-lana, azterketa-lana, musika ta antzerti-arloa, zer eztaurrean eroango?

Lenengoko baten, Arana Goiri legun, La Abeja aldizkaria sortzen dau. Arana'k erderaz eta Azkue'k euskeraz diardue.

Laster banandu dira eta bion aldizkaria errekara doa.

Arana Goiri'k, euskerarako sustrai sendo biziagorik euki izan baleu, berak aterako eban, bai, euskera utsezko aldizkaria be.

Zer izan bear eban naiago?

Baiña bera zan lango euskaldun barri batentzat, aldatz-goregi egoan egiteko ori.

Erderea be bearrezko eban inguru erdaldundua euskalzaletuteko.

Bestelakoa gendun Azkue. Euskera bizi-bizia, iturritik arakoa, erion. Eta beronek sortuta, orra non agertzen dan, 1897-ko urtarrillaren iruan, EUSKALZALE. Eta ona asteroko onen asmo batzuk:

«Izen onegaz astean-astean urtego dau argitara zortzi orrialdedun paper batek... Erderazko gauzarik ezta agertuko, guztia izango da euskeraz egiña... Izenak berak dinoanez, euskerea zabaldutea izango dau arazorik berarizkoena eta arduratsuen. Baita arimako egi egokiak bere, aleginez erakutsiko doguz. Ganera, ipuiñak, asmoak, ikusi-makusiak, Euskalerriko eta erdallerrietako albistak eta jazoerak; eta, noizean bein, zirt-zart, moduz ta polito, bear dabenari emotea bere izan leike».

Lenengoko geia, zenbakia, esku batek egiña da, Azkuek bakarrik. Urrengoe-tan esku asko agertuko dirala iragarten dau.

EUSKALZALE-KO IDAZLEAK

Esan bearrik ete dago? Astekari Azkue gaztearen euskerarik biz: daukagu.

Bein izen barik, bein ezizenen b orraitio), berak emoten deutso bizita

Azkue-ren ango lanakaz, gero, 1 bata, eta bestea, oraintsukoa, Ipuñak i

Baiña Azkue eztago bakarrik. (tetsuenak ditu laguntzaile. D. Agirre biak, Iñarra, Artola, Alfonso Zabala, rripa eta abar...

Antxe asi zan Kirikiño be idazten

Idazle zarrentzat be bada lekua: B esaera zarrak. Antxe ezaguerazo eban Gaberako Ilcuskizuna.

ATSEKABEZKO EGUNAK ETA ERIO

Iru urtez zorionezko bidaldia oker andi bakoa.

Eta gitxienez uste zanean, bapatean.

Astean, astean kalera zintzo zin egun egin ditu urten barik.

Zer jazo da?

Bilboko Gobernadore jaunak bet

Zer dala-ta?

«Por no haber llenado ciertos re ei diño.

Artikulu orrek edo lege orrek zer a

Aldizkari bakotxaren artezkariak aurkeztu bear ko zituela, berak izenpe renean.

Zer zan Azkue'k egiten ebana?

Iru barik, gitxiago aurkeztu, ala b «EUSKALZALE»k eztaurre argitasun Legea barri samarra zan, eta, bea rik egiten.

Bear bada, Gobernadoreak beral ezelango barririk euki, eta baten bat

Bai, errien baten asarre samar e «moduz ta polito polito», zirt-zarteko

Eta Gobernadoreak eun pesetake «EUSKALZALE»ri.

EUSKERA TA ERDERA

Eta ori naikoa ez zala, beste agi dau. Euskera utsean agertzen asteroke be ipuiñ-azo.

Orregaitik urrengo zenbakia, a da, euskeraz eta erderaz, euskerazko Eta, olatxe, andik aurrera, urtea a;

SORREREA

1897 - 1899}

Gobernadoreak ez eban iragarri legearen zein artikuluk eskubidea emonik agintzen eban ori. Bere kolkotik atera eban, antza, erabagi ori, bere barruko borondate txarretik, euskereari eta euskaldunai eutsen amorrutik.

geiena, Azkue beraren eskutikoa da, beriena, zantsu eta giartsuena an

do bestegaz (musika danean, Aekue, k andiena asterokoari.

ru bi agertu dira: TXIRRISTADAK, ekoa.

Alto euskaltzale eta idazlerik entzuse Beitia, E. Arrese, Etxegarai anai Urruzuno, Gerra, Mokoroa, Zama-

aberaz, Mogeldarrak, Uriarte, 1596-ko kue'k Barrutia aramaioarraren Gabon

AITATU BARIK, ZIGORRA

Andia da, orraitio! Euskalerriko aldizkariaren barri emon nai danean, euskerazko aldizkariak eztira aintzat artzen, diranik be ezta aitaturik, eztabe izaterik.

Baiña eskua ezarri nai jakenean, zigorra emon nai deutesenean, dagozan legeak eztira naiko eta Gobernadoreak bereak asmauko ditu, zigorra gogorrigo egiteko.

Euskereak agintarien aldetik eztauala eragozpenik eta gogorkeririk izan diñoenentzat, emen dakagu Bizkaia'n lenengo euskerazko astekari oni jazo.

Atsekabe mingarri onetan, orraitio, pozgarririx bat be izan eban Azkue'k, astekariaren artezkariak: multearen zorra orniduteko, laguntasuna eskatu eutsen irakurleai, baiña errealetik gora ez eban iñok emon bear.

Zergaitik?

«Izen geiagok lekua izan daien».

Laster agertu ziran seireun inguru emoilte, 10, 15, 20 eta 25 zentimoko eskupekoakaz.

Euren artean izen ospetsu asko: Franzisko Iturribarria, Alfredo Rochelt, Miangolarra, Tomas Meabe, D. Agirre, Arrese Beitia, Urruzuno, Bustinza... Bidasoaz bestaldetik be bai: Julien Heguy eta abar.

EA

3a «EUSKALZALEK», edo, beintzat,

kulako plaustadea!

etorrena, 1899ko iraillean amabost

•skuak ezarri deutsoz ganera.

sitos de la vigente Ley de Imprenta»

itzen eban?

trgitara urtetaldi bakotzeko, iru ale a, Probintzi bakotzeko Gobernadore-

nduago aurkestu, ala bapez aurkeztu? emon.

ada, ez eutsen oraindik jaramon andi-

e ez eban ordurarte asteroko onen salakuntzatik jakin eban lenengokoz. Ian alkatetxoen bat, astekari orretan, bat artu ebalako.

un makurreko) multea ezarri deutso

keri bat, gobernadorekeri bat egiten ri galazi, eukeraz idazten zana erderaz

st egun geroagokoa, bietara agertuko daraturik.

Itu arte.

ERIoTZEA

Pozgarri izan zan irakurleen erantzuna.

Baiña «E USKALZALE»k ez eukan olan bizitzerik.

Urtea amaitu ante, arpedunakaz zorrak garbitzeko aurrera jarraitu eban, euskeraz eta erderaz gauza bera emonaz.

Baiña non zan, non gelditzen zan asieran asana: «Guztia izango da euskeraz egiña?»

Lotsari andiegia, baltzegia zan euskal-aldizkariari egiten jakona.

Egoak ausita gelditzen jakozan; lumak jausita gelditzen jakezan idazleai be.

«Baretaldia etorri arte itxaron» egin bear zala iñoan batek.

Etzan agertu baretaldi ori.

Idazle askoren lanak moztu bearrean aurkitzen zan iñoz artezkaria.

Onan iñotson bati: «Urrengo berba guztiai kurutzeta egingo leuskioe notbaitok, eta naiago dogu aurretiaz berbok kendu».

Egoera gogorra! Olan ezin zeitekean jarraituko. Eta urrengo urtean ixilik, ilda gelditu zan astekaria.

Urte bi geroago, gauzak obero eginda egozan, nonbait.

Eta Azkue'k berak, astekari barri bat aterako eban, Ibaizabal izenekoa.

Ez eban luzaro iraun, urte bi.

Azkue orduantxe asi zan bere Iztegi nausia argitaratzeko lanetan, atzerrian ain zuzen.

Andik, ain urriñetik ezin eutsi emengo astekeriaren biziari, ezin geiago iraunazo.

Nik eztakit esker onik erakutsi jakon Azkue'ri eta merezi dauan añako autormenik egin izan jaken berak sortutako astekari bioi.

Erdaldunak ez eze, euskaldunok aitzuegi daukaguzala-ta nago.

Esker obea zor deutsegula uste dot.

Eurak ez *ete* dira izan geroagoko astekariaren amama zarrak, ainbesteko oiñaze eta erdi-miñen artean Bidasoaz onantzako euskal-albistariari sorrera emonak?

L. AKESOLO'k

LIBURUAK

LAMIÑAK

Aita Onaindia'k geroago ta gogotsuago diardu idazten. Nondik ateraten ete clau idazle ospetsu onek ainbeste liburu idazteko astia?

Esku-artean daukagu LAMIÑAK idazpurua-ekin oraintsu atera dauan liburu eta entzun dogunez beste ale bat izango dau, bigarren zati bat, liburu eder onek.

Idazpurua irakurriaz, betiko leloa dala esan geinke, antziñako lamiña-ipuiñen txorta bat.

Baiña liburu onek berezitasun aundia dauka.

Ipuin-txorta bat baiño geiago eleberri edo nobela bat dogu liburu au.

Oiz-gaiñean, erromeri-denporan ekaitza sortu eta gazte bikote bat mendian galtzen da. Illunetan argia ikusten dabe, Mari agertzen jake laguntzaille eta toki egokira daroaz gazteak, baiña ordain lez orrazi-billa erririk erri joateko eskatzen dautse.

Gazteak erririk erri joan ziran orrazi billa: Markiña'ra, Ondarroa'ra Armiña'ra, Lekeitio'ra, Itxas-aldera, Santimamiñe'ra, Foru'ra, Gern.ika'ra, Busturi'ra, Sukarrieta'ra, Mundaka'ra, Bermeo'ra, Gaztelugatxe'ra, Bakio'ra, Gorlitz'era, Butroi'ra, Getxo'ra, Lamiako'ra, Artxanda'ra...

Eta erri bakoitxean bertak jakingarriak eta lamiña-kontuak esaten dautsez gazteai.

Errez ikusten cia zelako aukera ederra artu dauan idazleak errietako barriak irakurleai emoteko.

Bigarren alean, oraindiño agertu ez diran Bizkai'ko erriak agertuko ei dira.

Azkenez beste au be esan bear: Liburu au Bilbao'ko Udal-Aurrezki-Kutxa'ren 1976'an «Resurreccion Marfa de Azkue» bigarren ipuin-sarietan bigarren saria jazo ebana cia.

* *

KARDABERAZ-TALDEA

KARDABERAZ'tarrak izango dira aspaldion libururik geien eta ederrenak argitaratu dituan argitald aria.

Ona emen euren liburu-zerrenda:

KARDABERAZ LIBURUEN ZERRENDA

KARDABERAZ BILDUMA

	P.V.P.		P.V.P.
1 KARDABERAZ AITARI OMENALDIA Zerbitz Idazle (1972) 199 of. ...	200	18 TXIRULURUA-OLENRIAK Lechitor Fabela (1977) 145 of. ...	300
2 NEURRIZTIA Luis Egla (1972) 323 of. ...	400	19 LEKONATAR MANUEL JAUNAREN OMENEZKO IDAZKI-BILDUMA, I (1977) 341 of. ...	1.000
3 SUGE GORRI Francisco Maturac - "Uxela" (1973) 159 of. ...	200	20 LEKONATAR MANUEL JAUNAREN OMENEZKO IDAZKI-BILDUMA, II (1977) 323 of. ...	1.000
4 EZPALAK "Uxela" (1973) 191 of. ...	200	21 LEKONATAR MANUEL JAUNAREN OMENEZKO IDAZKI-BILDUMA, III (1977) 395 of. ...	1.000
5 AITONAREN IPUJAK Ramón Marín (1974) 140 of. ...	150	IDAZ-LAN GUZTIAK Obra completa de Manuel Lekuena eq. 3 vols.	
6 ERREKA ZULOAN ETA... Amatxio Añaso Ayerdi (1974) 399 of.	300	22 1. Asteko Literaturak (1978) 624 of. ...	1.100
7 SHAKESPEARE - KOMEDIAK, I Luzaketa'ko'lar Bedia (1976) 322 of. ...	600	23 2. Eusko Einozgrafika	
8 LANDARE-JAKINTZA (Botanika) Luzaketa'ko'lar Bedia (1976) 183 of. ...	400	24 3. Koadra (A)	
9 GANTZI-XUMENO, ETA Amatxio Añaso Ayerdi (1975) 258 of.	400	25 4. Koadra (B)	
10 EUSKALERRIA ETA ERIOZTA Amatxio Añaso (1974) 200 of.	400	26 5. Kultura	En prensa
11 SHAKESPEARE - KOMEDIAK, II Luzaketa'ko'lar Bedia (1975) 271 of.	600	27 6. Olerkiak	
12/13 SHAKESPEARE - DRAMAK, I, II Luzaketa'ko'lar Bedia (1977) 469 of.	1.000	28 7. Antzerkiak	
14 SHAKESPEARE - TRAJEDIAK, I Luzaketa'ko'lar Bedia (1976) 358 of.	700	29 8. Kikila	
15 SHAKESPEARE - TRAJEDIAK, II Luzaketa'ko'lar Bedia (1976) 293 of.	700	30 9. Aparak	
16/17 GRAMATICA VASCA "Umandi" (Crs. vol.) (1976) 584 ta 204		28 EUSKAL-BETERIKUNAK "Umandi" (1977) 222 of. ...	500
		29/30 COMPLEMENTO GRAMATICA VASCA "Umandi" (1978) 584 of. (condiciones a la vuelta)	
		31 LAS ETIMOLOGIAS VASCAS EN LA OBRA DE LUIS MICHELENA Juan José Arbeláiz (1978) 156 of. ...	480
		32 ERROMA'KO ELEIZAREN ARAUDIA A. Ipelito Larrañokozaga (1978) 472 of.	1.000
		33 IZTUETA'REN OLENRIAK Juan Garzañandia Arruabarrena (1978)	500

KARDABERAZ LIBURUXKAK

	P.V.P.		P.V.P.
1 KARDABERAZ, 1 Zerbitz Idazle (1971) 34 of. ...	50	6 ENEZKETA'KO FERNANDO Añaso Iz Agard'lar Amaluso (1975) 77 of. ...	100
2 UME TXIKIENIZAKO SONKETA Mazuelo ugaria erria (1973) 10 of.	50	7 KARDABERAZ, 4 1976, Zerbitz Idazle (1975) 81 of. ...	150
3 EUSKALERRI ZARRKO JAINKO TXIKIAK A. Añaso (1973) 49 of. ...	50	8 "PAREAREN-ERREGIRA" + MEZA Fidelis Ansolabete'lar Juarín (1974) 48 of.	600
4 KARDABERAZ, 2 1973, Zerbitz Idazle (1975) 110 of. ...	100	9 DO IPUI ETA... antzerkiak bat ikastola-riko A. Añaso (1975) 145 of. ...	145
5 KARDABERAZ, 3 1974, Zerbitz Idazle (1975) 141 of. ...	200	10 KARDABERAZ, 5 1976, Zerbitz Idazle (1977) 109 of. ...	300

KARDABERAZ BAZKUNA

19.7an sartua, Gazte'ko Agirigoltean, Euskararen alde, 1976'an bitartean, 19.7'an berriaz, Zerbitz Idazle'ko jator baiman, ikastola-burubide lortzen test zabalaren egiteko, **Bazkideak** izlan ala erakunde bazkideak izateko tartara-eriz, mila peseta ordaintzen dute. Iru bazkide mila dira gaur.

A) Urteko mila pesetako bazkide-erria ordaintzen dutenak, Kardaberaz "Umandi" liburuak, urtean-dun jaroko dute. X B.k. barriak dituen eta iratiko dituen idazkietan, ala bai izanik, bai aldiaren-erriko eskubide dute, ber-erria ordaintzen.

B) Urteko bi mila pesetako bazkide-erria ordaintzen dutenak, Kardaberaz "Antzerki" liburuak, urtean-dun jaroko dute. K. B.k. barriak dituen izanik, ber-erria ordaintzen, urteko mila peseta bitarteko kopuru-erria ordaintzen jarotzeko eskubidea dute, azar geroago ordaintzen gabe.

C) Urteko bi mila pesetako geroak bazkide-erria ordaintzen bai dutenak, Bazkide'ko geroak ordaintzen berriki jarotzeko dute, idazki-erria ordaintzen erri geroak izango ote mota onak bazkideak K. B.k. Argitadunak jarotzen dituen liburuak izateko dute erria ordaintzen, jaso ala, ordaintzen-erria ordaintzen.

KARDABERAZ BAZKUNA
San Francisco, 1 - Apdo 83 - Tel. 55-11-40 - TOLOSA

«UMANDI»

Complemento de la Gramática Vasca	Euzkal - Eliztiaren Betebidea
PRIMERA EDICION	LENENGO ARGITALPENA
Des volúmenes, 586 páginas 14 cassettes	Bi ilaztitan, 586 ofialde 14 galartun txiki.
Precios en pesetas de venta al público	
Un volumen y 7 cassettes 4.200	7.500 ... .. Bi ilaztiak eta 14 galartun txikiak
Ambo volúmenes más 14 cassettes ... 7.500	4.200 ... .. Idazki bakoitza ta 7 galartun txikiak
Ambo volúmenes (sin cassettes) ... 1.300	1.300 ... .. Bi ilaztiak (galartunak gabe)
Cada libro (sin cassettes) 780	780 ... .. Idazki bakoitza (galartunak gabe)
Cada cassette 500	500 ... .. Galartun txiki bakoitza

DONE MILIANE

ARTZAIN

Errioxa'ko Naxera ondoan ba-dago Bertzeo izeneko erri bat.

Aren auzoko Kogolla'n jaio zan san Millan.

Ogei urte ebazala, itzi inguruko masti ta gari-tzak, eta bere aitaren ardiak arturik, an erritik egoaldera ageri diran mendietara joan zan artzain.

Txirula bat eroan eban berarekin, eta a jo ta jo egoten zan ardiak zaindu bitartean.

Eta bere txirula ori jo ta jo egoan egun batean, loak artu, ta ames bat izan eban. Jauna agertu jakon amesetan, eta auxe esan eutson:

—Millan, itzi ardioik, eta erdu Neugana.

—Nora baiña, Jauna?

—Or goiko koba orretara!

—Zertarako, baiña?

—Neure eremutar biurtzeko!

* *
M

EREMUTARRA

Eta alan egin eban Millan gazteak.

Otoitzean asi bai, baiña, bereala aspertu zan.

Orduan, an bere erri ondoko gaztelu zarrean bizi zan Felices izeneko eremutarrengana biurtu zan.

Aren babesean irakurtzen ikasi, ta Liburu xantuetako Barri-Onaz jabetzen asi zan, eta otoitzean trebetzen.

Andik urte bira, Liburu Santuak besapean artu, ta lengo kobara abiatu zan. Eta an emon ebazan, otoitzean, berregei urte.

Lenengotan, bakar-bakarrik eta jencicz ingurata, gero.

Bai, laster jakin eben inguruko artzaiñek eremuatarren barria eta ara joiazan argi, aolku ta osasunaren eske.

* *

ABADE

Arrigarri ta mirakulu asko egiten ebazala ta, laster iritzi zan aren izena Tarazona'ko gotzaiarengana.

Onk beregana deitu., ta abade egin ondoren, aren erri Bertzeo'ra bidaldu eban bertako parroku lez.

Ez luzaroko. San Millan'ek eliztarrek emoten eutzozean amarrenak artu, ta beretzat gordebearean, erriko beartsuei banantzen eutsiezan..

Txarto artu eben ori aren abade-lagunek, eta gotzaiaren aurrean salatu eben.

Eta onk, bereala, len emoniko parroku-agintzaritza kendu egin. eutson. Eta san Millan pozik baiña pozago, lengo bere basoko kobara biurtu zan.

* *
*

JAINKOAREN MEZULARI

An, lengo koba orretan beste ames bat izan eban gure santuak. Eta auxe esan eutson Jaunak ames barri orretan:

—Nere erri au asko zabartu da. Jaunaren bideak itzi, ta aragi ta lurkoi atsegifietara biurtu da.

Zoaz ba, Millan, eta esaiozu nere erri oneri, bere pekatuaz damutzen ez bada, sekulako zigorra elduko jakola.

San Millan zarra zan orduko, eta gurdi batera igorik, erriz-erri asi zan Jaunaren deia alclarrikatzen.

On artu eben batzuk santuaren mezua. Baiña, barro egin eutsoen geienak. Eta andik laster, Gototarren errege Leobijildo etorririk, Errioxako lurralde guztia sakaildu ta ondatu eban. Andik urte batera, egunez eta nekez beterik santuki izan gure San Millan, 574 garrena zan.

SAN MILLANGO KONBENTUA

Konbentu eder bat eraiki eben, Kogolla'ko auzoan, eta antxe eortzi santuaren gorpuzkiñak. Andik gero, moroak bertora sartu ziranean, San Millan'eo Santutegi au izan zan kristauen otoitz eta itxaropen-leku.

Naparroako erregeek moroak, azkenik, jaurti, eta ango errege Santxo Andiak (1030 Barreanean) boll, urre ta gitxi ederrez egindako illobian sartu ebazan San Millan'en gorpuzkiñak, eta aldare nagusian jarri.

* *

BIZKAIKO ABADIAK

Laster zabaldu zan San Millanen izena ta eraspina Euskalerra guzian eta ez Errioxa ta Naparroa'n bakarrik, baita Araba ta Bizkaia'n ere.

Eta santuaren eraspenean onk arazo bereizi bat sortu eban Araba ta Bizkaian.

Gazteiz inguruan dagoan Armentia'ko elizbarrutipean egozan, 1084 bitarteraño, Araba ta Bizkaiko lurraldeak. Eta urte onetan Armentia'ko gotzai-barruti ori ken.clu, ta Kalahorrako gotzaipean jarri ebezen Araba ta Bizkaia.

Ez eben emengoek erabaki ori onartu izan; eta sekulako auziak sortu ziran arrezkerok: ez eben Kalahorra'ko gotzain eta aren ordeztakariak Bizkaian sartzen bere ixten; Araba ta Bizkaiko eliza asko Kogolla'ko San Millanen ardurapean jarri izan ziran, eta konbentu orretara bidaltzen eutsoezan, andik aurrera, euren eliz amarrenak.

Orduko agirietan ageri danez, eliz orreik «abadia» izena daroe eta «abadea», barriz, ango elizgizonak.

Eta ona emen gure auzia: benetako praileak ete ziran eliza orreitako parrokuak? Eta ortik bere etc dator Bizkaian bertoko elizgizonei «abade» cleitzeko oiturea?

URKIOLA'k

Olerti Eguna Larrea

Larrea dogu Euskal Olertiaren bizi lekua, eta Aita Onaindia, gidari.

Bere ardurapean urtero batzen gara. Aurtent, be eta nire eretziz 19'garren urteburua beteten zala, bertan eguraldi ozkirri, eta zatika bidean txingor, kaskabarrez zuritirik egozala, Olerti-Egun pozgarria ospatu genduan.

Eguraldi gogorra, ori ta be biotzak berotasunez pil-pil.

Kristo Erregeren eguna, azillaren ogei ta seia, zan ain zuzen.

Aurtengo jaia Arana ta Goiri'tar Sabin'en omenez aipatu dogu, bera il zanetik 75'garren urtemuga betetu da ta.

• *

Gure Sabin euskaldun barri sutsua izan jakun, eta aberri-maitasunaz batera euske-
rearen sua be bere barne-muiñetan tinko kokaturik zituan.

Olerkari benetakoa agertu jakun, eta olerkari zan aldetik kontuan artu dogu.

* * *

Aita Santi Onaindia'k emon eban Mezea.

Euskal-doiñu ta eresiz osoturikoa, beraz.

Bere itzaldi zirkingarrian gogoratu euskuzan Goiko Aita Jainkoaren edertasunak Indian zear nunai agertu oi jakuzala. Bera bait da edertasunaren jatorrizko iturri bizia. Izadia edertasunez beterik dogu, eta ederlanen egarria ta arnasa be Jainkoagandik datorku.

Guk aurtent Sabin'en eta bere olerkietan edertasunaren irudi bizi bat billakatuz, bere omenaldia gertatu dogu.

Datorren urtean, J. L., lenengoz omenaldia emon ba' geuntson be, Jokin Zaitegi Aitaren omenezko goratzarria barriro izango dogu.

* * *

Lau izan dira sariketak.

Lirika-saillean Paulin Solozabal izan da irabazle bere «Mendi-gain» izen-buruzko Ian kutun sakonagaz.

Txalo ugariak jaso zituan, ederminez beteriko olerkia irakurri ondoren.

Iru aipamen be izan ziran: «Lau aizta», Jon Beiztegi'rena; «Eriopetuen gaba», Aurre-
Apraiz Balendin'ena ta «Burnia bai, uztairik ez», Jesus Gaztañaga'rena.

Arana Goiri'ren «Oroi-saillean» Aurre-
Apraiz agertu zan garaille.

Bere idaz-lana «Sabin'en gomutaz».

Argiro ta sentipen biziak irakurri euskun bere lan aberkoi gozoa.

Agustin Zubikarai'ri bere Ian ben eta unkgarriagaitik aipamen bat emon jakon.

Bertso-saillean, Paben Loidi'k artu eban lenengo saria, «Karrantza'ren goraberak» bertso-sailleagatik. Aipamena «Urrezko estaie-tan» izendaturiko lana bide zala, Jesus Gaztañaga'rentzat izan zan.

«Sariketa-saillean» Aita Onaindia'ren lana soillik agertu zan. 58 folioko Ian berezia, Sabin Arana Goiri'ren olerkiak sakon eta argiro aztertuz.

Aita Onaindia'k gai onetzaz itzaldi gozo eder bat eskeiñi euskun.

Aurtent epai maikoak Fernando Artola, «Bordari» eta Martin Iturbe abade gaztea dira. Datorren urtean, Paulin Solozabal eta Aurre Apraiz aurtengo irabazleak izango dira noski.

Areto berberan merke be merke jaso genduzan Aita Santi'ren iru idazti txito jatorrak, bosteun pezeta eurakaitik ordaindu ondoren. Liburuen izen-buruak «Berjili'ren idaz-lanak osorik», aspaldi batekoa ziñez; «Euskal Elertia» ta «Lamiñak». Azkenengo bi oneik, labako ogei ta opil beroak bezela oraintsu urtenikoak.

* * *

Inguruetako bazkal-toki baten bazkaldu ta alaitasunezko giro egoki bat izateko batu giñan.

Tokia ezaguna zan eta bazkari ugari baten ondoren auspo-soiñu abesti ta alkar-izketa gozo ta biozkorak izan genduzan. Euskal aunda ta arnasa bizi batetik eta Iñaki Goitia abetzola, tenor, sutsuak bastetik, euskal bertso parebakoak abestu euskuezan.

* *

Gero, amai - bidez, Aita Onaindia buru genduale, idazle batzuk, Pasiotarren ikastetxean geunken batzarrean, berandu-samar ba'zan be esku artzeko, Euba'ra zuzendu giñan.

Sortu-barria dan «BEBA», Bizkai'ko Euskera Biziaren Aldezko batzarra zan, eta Aita Fermin zuzendari zala, erabagi garrantzitsu batzuk artu genduzan.

Gaurkoz, baiña, luzatu nazanez, amaitzera noa.

Urrengora arte, urte barri zoriontsua guztioi opa dautzuelarik.

ARREGI'tar Josu'k

ARANA-GOIRI-TAR SABIN

*Adiñik gustiz ederrenian
ogeta anazortzigarren
urtian il zan Sukarrieta'n
Euzkadi gaizkatziarren.
Nor dala &aña, olan it zana?
Aita Sabin, euzkotarren
Irakaslia etsai gustiak
Jarten zirala pozarren.*

ENBEITA'tar Kepa

AGUR!

Bai, agur dagiozu abandotar seme bioztun,
Euzkadi'ren semerik guren aintzaltsuenari:
Aberri bat, ezaumen barri bat emon euskun
seme gotor ta itzartzalle, Sabin aundiari.

Agur ! Zentzuz, iakituriz, ekintza sugarriz
il-zoriturik zegon erriari, odol barri
bat, gogo barri bat, eralguntza goralgarritz
bide barri bat ezarritako gizonari.

Gizon eragille, gizon artez ta zindoa,
gogamen sendo, buru argiz iantzirikoa:
gizon itzaltsu, gizon maitagarri, errikoa,
aritzaren giartasan biziz biozturikoa.

Zugaitik euzkotarrok bizi-itxaropendu
gara ta, gogartu, erri baten maitasunez;
zugaitik izantzatu gara ta, osasundu,
aberri baten onuragai ta, eginkizunez.

Zuk ekarri euskuzun maitezko abotsean
erri zar baten etengabeko bizi-naia;
zuk ats-barritu zendun, egitazko egiñean
atxurturik aritz endekatuaren sustraia.

Bai, zure adimenak argitu euskun bidea
erakutsirik zeintzuk diran gure etsaiak;
zeintzuk gure alor ta egitazko anaiak,
zein, azkatasunik ezaren atsekabea.

Zure kolkotik gogor atara zan iñoizko
irrintzi ta oiurik eder maitagarriena;
betiraunezko abotsez ta, indar biziko
mintzo, iñoiz entzundako deirik goigarriena.

Etsaiari bildurra sartzen eutson abotsa,
erriaren zain-buruz maiteberatzen dana;
egibidezko abots zoli, abots zorrotza,
arerio maltzur askorentzako zoramena.

Zure abotsaren ondorioz, zure deiaren
maitasunezko, gogamenezko ereintzara,
aberri suminduaren, aberri zapalduaren
barruan sortu zan, alako gogo-ikara...

Gure Erri zarra itzarkundezko eresiz
seneratu zendun egitazko eragiñez
ta, egunik egunera, osasuna irabaziz
azal-barritu zan, egundoko izan-miñez.

Ota-larrak garbitu eta, ereintzarako
alorrak izerdiz busti ta, sakon atxurtuz,
uri-baserrietako, erririk errirako
ekintzatan ari ziñan lurra egokituz.

Baikorra, etengabea izan zan zure lana,
Aberrizko ta lainkozko eratura gogoz,

zure maitezko irrintzipean edatu zana
argikunde eder baten itxaropen osoz.

Aundizki semea izanarren erriaganatu
eta, ekintzatu ziñan gogor, zeure osasun
zeure iakiturizko adimena isiotu
ta, opalduzik zeure bizitza ta osasun.

Nekearen nekez, ainbat sumindura, naigabez,
Erria suspertu zendun bai, egunoroko
agerkunde zabal, Erri-argitasunezko
eragin arduratsu, zeure gizon izatez.

Zuretzat Maixu, zuretzat bideak ez ziran
garaikundez larrosatu, ez ziran samurtu;
ez ziran zure iragarpenezko bizitzan
arantzak gitxitu, baizik esiak ugaritu.

Zuretzako saldukeriak eta zalakuntzak,
oñaze ugari izan zan ainbat kalbarioz,
etsai-bidezko espetze ta loturakuntzak
zure itzarkundezko abotsaren ondorioz.

Iñundiko errazoi ez iñundiko lotsa,
petral askok indarkerizko loturamenez
estaldu gura izan eben zure abotsa
ondamendizko iokera zital, garratzenez.

Baiña, zuk Sabin, egiaren ispillu garbia
aurkeztu euskuzun ederrik, gizatasunez,
gure lurraren zauri gordin, zauri bizia,
euzkaldun lozorrotu askoren lotsamenez.

Itzarkundezko txirulaz, uri ta baserriz,
zure izantzaren burubide, nortasunez,
egunsenti eder bat nabaitzen zan argi biziz,
azkatasun eguzkiaren sorkunde legunez.

Ezkerrak zuri Erri bat daruagu biotzean
ta, Erri orren lazadura, oñaze, samiñak
ta, gañontzeko une pozgarri, atsegiñak,
Euzkalerri edo Euzkadi'ren izenean.

Orregaitik agurtu nai zaitut ta, goraldu
aizean ederrik dakusguzan ikurriñez;
orregaitik gazteriak maitez ots-egiten du
lurra bustirik azkatasunezko odolez.

Zure belgundari ta, zure olerkari abotsa
mendi ta ibarretan gaindu zan, uri-baserriz,
urturik euzko gogo-biotzetako izotza,
aberriz sugarturiko irrintzi pozgarritz.

Zuri abestuz aberriari dabestzat Sabin,
euzkeradun Euzkadi bat-mamin ta azalez
biotz ta arimazko Erri bat izan dadin
anai-arteko alkarguntza zabalez...

Ta, zuk opalduziko egoera azkatuan
loratu bedi euzkerea bizitzazko gunez,
usain gozo ta ederrezko emaitasunez
osasundurik Lurra gizarte sendatuan.

Oi, Sabin! Biziratu bedi gure mintzoa,
egintza zuzenez landuriko alorrean
indartu dadin gure arto, gari soloa,
maitezko gara-burutzarik ederrenean!

MUNIATEGUI'tar Sabin

ARGIBIDEAK (Jarraia)

Gaurko idazle batzuek —edo askok—, zein bizkaieraz, zein gipuzkeraz, zein batuaz diarduela, ez dakie ezin dogu (dugu), ezin naz (naiz) eta abar noz, eta ezin daiketu (dezakegu), ezin naiteke eta abar noz erabili bear diran, antza.

Beioaz, beraz, argibide batzuk; Altube maixuak irakatsia ulergarriago izan daki-gun.

- **Ibilten asi eta bazabizala ikusi bada-gizu, Ibilli aal naz! esango dozu, eta ederto esanda, aal dozula zeuk ikusi dozu-ta, edo «cuando la potencialidad esta puesta a prueba» Altube'k esango leukenez.**
- **Ogera joan eta agiñetako edo buruko miña-edo dala-ta, lorik ezin eginda dagoanak Ezin dot lorik egin! berez-berez esango dau, lo egin eziña une artantxe berak dakus-eta.**
- **Kontu bat ateraten jardun eta jardun egin eta atera barik itxi ezkeru, Ezin clot atera! esaten dozu, eta ondo baiño obeto esanda.**
- **Korapillo bat askatzen ekin eta ekin jardun izan dauanak eta ezelan be ezin askatu, Ezin dot askatu! esanda, albora jaurtiko dau.**
- **Bizkarrean eun killoko lepokadea artu eta, ozta-ozta ezpada be, bazoazala ikusi badagizu, Eroan aal dot! pozik deadar egingo dozu, aal dozula zeuk orduantxe ikusi dozu-ta.**
- **Baiña, bizkarrean artu eta, zureztat astunegia dalako, lepokadea lurrera jausi badakizu, Ezin dot eroan! esango zenduke. Esaldi guztiok orain-aldiari dagokioz.**
- **Egun guztian lan-da-lan egin bear dozu-lako bazkalostekorik egiteko astirik ez badaukazu, Gaur ezin daiket(edo neike) bazkalostekorik egin esango dozu. Geroaldia da, ez orain-aldia. Ezin, beraz, Gaur ezin dot bazkalostekorik egin esan.**
- **Lan bat egiten asi baiño leen, La ori egin daiket(neike) esan bear litzateke.**
- **Ezin naz gaur arratsaldean Gernika'ra joan ez dago ondo esanda, «Belarrira» txartodator. Ezin naiteke gaur arratsaldean Ger-**

nika'ra joan esatea askoz jatorrago dago euskeraz. Geroaldia da, ez orain-aldia.

- **«Ezin jan det» eta «Ezin jan dezaket» esakunen edo adizkien artean bada alderik, Azkue'k ezetz esan eban, baiña. Jaten asi eta agoan min daukazulako-edo, ezin jan badozu, orduan Ezin jan clot (clet) ! guztiz ondo esango dozu. Bear eta bear egin bear dozulako edo nora-baitera joan egin bear dozulako-edo jan eziña etor badakizu, ostera. Ezin jan daiket (dezaket) (edo Ezin jan neike/nezake) ondo esanda dago.**

Aor adibide batzuk adizki batzuen eta bestetzuon artean dagoan alde ikusi dagigun. Ainbeste eta ainbeste geiago ekarri daitekez.

APUR BAT AZTERTUZ

Altube jaunak irakatsiari beste alderdi edo ikuspegi batetik begira bagakioz, ulergarriago ager dakiguke, bearbada.

- **Itsuk ezin dau ikusi. Ez dauko giza-aalmenik orretarako. Eta ezin badau ikusi, ezin daike ikusi, jakiña. Baiña ori ondorio bat baiño ez da. Ezin dau ikusi esatea askoz geiago da ezin daike ikusi esatea baiño, giza-aalmenik eza edo «impossibilitas physica» dalakoa agiri-agirian agertzen da-ta.**
- **Baiña ikusmena euki ezkeru, beste arrazoi bategaitik zerbait ezin ikus badadi, ezin daiteke ezin clan ikusi esan, ezin daike (legike) baiño. Adibidez: Ziñe au ezin dogu ikusi esatea ez dago ondo, ezin daiketu (geike) ikusi esan bear da euskera jatorrez. Ikusmena badaukagu, eta ezin ikuste ori beste zerbaitegaitik da.**

Orregaitik, emen barbarik ezin dogu egin, guzurrik ezin dogu esan eta onelago esakuntzak «belarrin» min egiten da-be. Emen ezin daiketu (geinke) barbarik egin, ezin daiketu (geinke) guzurrik esan eta abar esatea, orixe da euskeraz ondo berba egitea. Berba egiteko edo guzurra esateko aalmena edo «possibilitas physica» dalakoa badaukagu, euki be, eta beste zerbaitegaitik da barbarik ez egite edo guzurrik ez esate ori.

Puxana'k

ESKEKOAK

Beti ezagutu izan doguz eskekoak gure artean baña urteotan batez bere uri aundietan, geituez doazela ezin ukatu.

Benetako zigor biurtu dirala gure parroketan esan daikegu.

Askok eta askok lotsa galdu dabela bere egi aundia da.

Milla eratara, daukagun eta ez daukaguzan diruak guri aterateko era asko ditue; edo gaixorik dagozala edo nai ta nai ez urrunera joan bear dabela, edo ta irabazten dabenean dirua biurtuko dauskuela etab.etab.

Dirua aterateko era batzuk benetan barregariak dira.

Ona emen baten eskatzeko erea: Goizean agertu zan nire Ian tokian ez gaztea ta ez zarra zan gizonezko bat, gose zala ta atxikiagaz eskean, emon jakon al nebana, baña arratsaldean ostera berbera beste bat lagun ebalu diru-eske.

Nik esan neban: Ez dago onetarako eskubiderik, ez noa egunean birritan bateri emoten.

Eta eskekoaren erantzuna.

Zuretzako txarrago emoten ez ba'daukuzu.

Zergatik niretzat txarrago ba?-Ara Bilbo zar ta inguruko ardantegietan gabizan eskekook erabagi bat daukagu artuta orain dirala urteak-Zu ilten zareanean danon artean, biotz onez eta eskar onez zure alde illeta bat egingo genduala parroketan, baña dirurik emoten ez ba'dozu, ez dago elletarik eta elizkizunik.

Zer egin olako urteeriagaz? Barre pizka bat eta aldana emon.

Badira eskekoai ezer ez emoteko diñoskuenak.

Ona emen andre dotore batek esan eustana:

—Ez emon dirurik orrei, edateko bakarrik artuten dabe ta.

Ara andra, —erantzun neutson—, eskeko geienok ez dauke ez indarrik, ez osasunik, ez Ian egiteko albiderik eta ez lizunkerietan ibilteko gonorarik, orregaitik ardauaren atsegintxua artuten ez da pekatu aundia.

Eskekook jaio ziranean politak ziran.

Euren gurasoak zenbat ames euki ete ebezan!

Umetxo au noraño elduko ete da? iñoen. Jaki-tuna aberatsa, ederra etabar etabar izango cia ori, uste eben gurasoak, baña gero edo eziketa txarra izan dabelako edo gizarteak bide okerretik eroan ditualako, zikin, iguingarri ta baztertuak egin dira, Zer egin eurakin?

Agintariak zuzendu bear ditue akats oneik, eurentzako lantegi bereziak egiñik, etxe gordelekuak atonduta etab, baña ori egiten ez dan bitartean guk, Kristau —maitasunagaz al dogun beste eurai lagundu bear dautsegu.

Egia da emen dabizan eunetik larogeta amabost kanpotarrak dirala (euskalduna eskean ibilteko lotzakorra dala) baña danak dira Jainkoaren seme ta danai lagundu bear.

Orain-arte orixe egin dogu (naiz ta baten batzuk kanpotarrak txarto artu ditugula esan) aurrerantzean bere orixe egin bear dogu.

Agintari, sindikatu ta politikariak atondu bear dabean gauza da baña egiten ez dabean lez, guk bakoitxak geure gizatasunagaz ta kristautasunagaz bigunduko dogu eskekoeen bizitza larria.

GAZTEDIA TA KUNTZEA (SEKSUA)

Onetzaz, egun, asko be asko idatzi leike.

Aspaldi baten ez gurasoak ezta ere irakasleak ez eutsen euren seme ta ikasleai, itanduten ez ba' eutsen batez ere, ia tutik ere gai au dala ta..., esaten.

Oraingo kuntze edo seksuaren buruzko eziketia, zerbaiten oberuntz aldatu dala esan lei.

Ori ta be, zenbaketa edo estadistikai begiratuaz, esan geinkela deritxat, Euskalerrria'n batik bat, bear litzaken neurrira altzeko urrats batzuk aurrerago bota bearrean gagozela ziur asko.

* * *

Gernika ta Bilbo'ko ikastetxeetan, ez ei cia oraindiño aldi asko igaro, 14'tik 18'rako adiñean aurkitu oi diran neska-mutillakaz iritzi-azaltze batzuk egin ondoren, bai mutillak, baita neskek ere erantzun bardin samarrak emon ebezan.

Bilbo'n itanduriko neskek 226 izan ziran, mutillak ostera 116.

* * *

ITAUN-ERANTZUNAK

Iritzi-azaltzean eskatu oi diran erantzunak askotarikoak ezeze, luze-samarrak be ba diranez, oraingo ontan laburkiro esatera noatzue.

15 eta 16 urtekoak izan dira geien baten guren iritziak emon dabezanak, eta 18 urtekoen artean gitxi batzuk bakarrik izan dira itaunduak. Nesken arte-14 baiño ez.

Ona itaun erantzunen zerrendatxu bat:

Itauna: Noiz jakin zendun umeak zelan jaioten diran?

Gaztetxu geienen erantzuna da 10 urtegaz jakin ebela, % 26'k.

Ondoren, 9 ta 11 urtekoak zirala jakin ebenak datoz: % 17,9 ta % 15,3.

Itauna: Nogaz itz egiten dozu gai onei buruz? Seksu bardiñeko adiskideak dira mezulari begikoenak, % 88,4; urrengo seksu ezbardiñeko adiskideak, % 77,7; urrengo gurasoak, % 41,4; eta laugarren irakasleak, % 12,3.

Itauna: Gai onetzaz zuri nortzuk itz egitea gura zeunke?

Seksu-gaietan bereziak, espezialistak, cliranak dira lenengoak, % 63,4.

Adiskidentzat da bigarren tokia, % 53,4.

Irugarrena gurasoentzat, baiña% 21,2 baiño ez.

Eta laugarrena irakasleentzat, % 8,3.

* * *

BESTE ITAUN BATZUK

Beste itaun gogortxuago batzuk lengo itaunai darraie, gaztetxuentzat interesgarri diran gaiak aztertuz. 38 gai guztiz.

Oneitariko gai batzuk kuntzetasuna edo seksualidada, homoseksualidada, sortze-aurkakoak, ezkontz-aurreko artu-emonak, aur-galtzeak eta abar luze bat dira.

* * *

NIRE IRITZIA

Seksu-gai ontaz lenengo oinkadak gurasoen babespean artu edo emon bear dira.

Iñola be ez adin bardiñeko adiskideakaz.

Itsuak itsuari ezin leikio laguntasun onuragarririk eskeñi.

Urteak aurrera, gai oneri buruz espezialistak, sendagilleak eta autor-entzuleak be parte artu leikeela uste dot.

Saso bakoitxak bere sasoiko onu bereziak bear ditu.

Arduratu zaiteze ba, gurasook, zuen premiñazko eginbear au alik eta ondoen beteten.

Aldiak zelanbaiten aldatu diran lez, etxeko maitasunean ikasi dagiela umeak kalean urdiritsu ikastea egoki ez jakena.

Iradu ta prisa larregi barik geienetan, baiña beti egia seme-alabatxoan adin neurriaren araberan esaten dautsozuela.

ARREGI'tar Josu'k

EUSKERAZALEAK

Zatiketa ugariagorik inork ez dau gura, len be euskaldunak naikoa zatituta gagoz eta.

Baiña aspaldion entzun dogu, lendik izan zan zatiketa mingarri baten agerpena izan dala. Izkuntzaren zatiketa nabarmendu dala. Batez be Bergara'ko batzarrean egiteko zan batasuna lortu-eziñaren ondorena.

* * *

An Euskaltzaindi barria sortuko zalako zurrumurrua entzun zan, eta gaur zurrumurru ori, benetako barri sortu da.

Euskaltzaindi barria sortu da eta EUSKERA-ZAIÑAK dau izena talde barri onek.

* * *

Ete dauko EUSKERAZALEAK alkarteak zer-ikusirik talde barri orregaz?

EUSKERAZALEAK Alkarte lez ez. Ebatzi orri artzeko batzarrik ez da egin eta batzordeak ez eukan ori egiteko eskubiderik eta eskubidea izan ba'eban be ez asmorik.

Ba dira or gure Alkartea osotzen daben ainbat euskerazale, baiña ez alkarte alkarte lez.

Bergara'ko batzarrera be joan ziran euskerazaleak, baiña eta ez Alkartearen ordezkari lez, euren gurariz eta eritxiz baiño.

* * *

Dana dala, EUSKERA-ZAIÑAK taldea sortu da, Erri-Akademia jaio da eta lanean diardu. Talde ori osotzen dabenen izenak be barri-bideetatik zabaldu dira.

Bizi luzea ta onuragarria opa dautsagu talde barri oneri! Izango al da erri-euskera biziak idar barria artu dagian bide zabala!

Euskera-zaiñak osotzen daben EUSKERA-ZAINTZA'ren barriak ZER onek be emongo ditu.

ZER DA

KUNTZEA? Bizidun-mota geienen iraupenerako, bizidun barriak sortzeko bearrezkoa dan izakera ta gorputz ezbardintasuna, seksua.

IRADUA? edo Igadua? Arin egin bearra, priesa.

MEZULARIA? Barri-emoillea edo ekarlea.

EZAUMENA? Ezagutzeko eskubidea edo almena.

ERAIGUNTZEA? Erakundea, gizartea eratzeko maillaka osotzen dan taldea.

ENDEKATUA? Enda-indarra galdu dauana, makaldua.

ADIÑA? Bizidunen urteak neurtzen dituan zenbakia, edadea.

GAIZKATU? Arriskutik edo galbidetik atera, salbau.

EUZKOTARRA? Jatorriz Euskalerrikoa, naizta izkuntzaz euskalduna izan ez.

BIOZTUTA? Biotz sendoa daukan gizonari esaten jako.

ONURAGAIA? Onurea edo «probetxua» ekarteko lakoa.

SENERATU? Oiturazko jokabide zuzenera biurtu.

BAIKORRA? Itxaropentsua, jazoerak alde onetik begiratzen dituana.

EKINTZATU? Ekintza edo lanbide batera sartu.

ZER

Colón de Larreátegui, 14 - 2.º dcha. BILBAO-1

***Olako eginbearrak artzera,
oitu zaitte.
Urte bi igaro baiño len,
lau laguntza barri.***

Gauzetarako ikuspegi barria, artu-emonak izateko era barria eta geroak gaur eskatzen dauan laguntza-moltzo osotua-
goa eskintzea aitatzen dogunean, geuk daukaguzan
aurrerapen gurariai egitezko erantzuna emoteko baiet-
za agertzen gagoz.

Esaterako, dana gertu daukagu eperako dirua ezar-
teko libretak izan daitezcan.

Laguntza barria da ori eta laster emongo dogu-
zan laguntza askoren artean, lenengoa.

Gure laguntzak zabaltze ta aldatze au, Biz-
kai'ko Aurrezki-Kutzak guztiontzat etorki-
zun ederrago bat egitea gura dauala
adiazoteko bidea izango da.

Etorkizuna, geroa, gaur asi bear do-
gu.

Biar emen izango da.

**BIZKAI'KO
AURREZKI KUTXA**

Geroa, bertan daukagu.

